YORUM



**Faik BAYRAMOĞLU**

Orhangazi
BURSA

# Doğayla savaşmayalım!
# "Olea prima omnium arborum est."
# "Zeytin bütün ağaçların ilkidir."

Zeytinin anavatanı; Mardin, Hatay ve Kahramanmaraş üçgeni ile Suriye'nin ve Filistin'in batı kıyılarını içerisine alan bölgedir. Kültürel anlamdaki ilk yetiştiricilik MÖ 4 bin yıllarında bu bölgede başlamıştır.

Zeytinin ilk kültüre alınışı ve ıslahı arkeolojik çalışmalara göre Samiler tarafından bu dönemlerde yapılmıştır. Samilerde "yağ" anlamına gelen "ulu "sözcüğü Latince "oli", Yunanca "oleum" ve "elaia" sözcüklerinin temelini oluşturduğunu ifade edebiliriz.

Tevrat'ın Tekvin 6. bölümünde yer alan hikâyeye göre insanların günden güne artan kötülükleri ve zorbalıkları nedeniyle Allah yeryüzünü yarattığı insanlar ve hayvanlarla birlikte yok etmeye karar verir. Hazreti Nuh'a bunu bildirir ve o da kendine önerildiği kadar hayvanı yanına alarak gemiye sığınır. Büyük tufan olur, Hazreti Nuh ve gemisindeki canlılar hariç her şey yok olur. Nuh, durumu anlamak için bir güvercini gemiden uçurur. Bir süre sonra güvercin ağzında bir zeytin dalı ile geri döner. Hazreti Nuh bunu, Allah ile insanın barıştığı şeklinde yorumlar ve o günden sonra zeytin dalı ve güvercin, barış simgesi olarak kabul edilir.

Bir başka anlatıya göre ise mitolojide Athena ve Poseidon arasındaki yarışmada Zeus Athena'nın insanlığa en faydalı şey olarak önerdiği zeytin ağacını seçer. Poseidon çok üzülür fakat zeytinin güzelliğini de kabul eder. Athena kayadan fışkıran zeytin ağacından bir dal koparıp Poseidon'a uzatır ve onu onurlandırır. Bugünden sonra "zeytin dalı uzatmak" barışmak, onurlandırmak anlamlarına gelir ve Athena'nın adı ödül olarak Atina şehrine verilir.

Aynı Atina şehrinin adını almış olan "Atina Anayasası" zeytin konusunda çok net bir kanun içerir. Aristotales der ki; "Devlet malı veya özel mülkiyet ayrımı olmaksızın, zeytin ağacı kesen veya deviren herkes mahkemede yargılanacaktır. Eğer suçlu bulunursa idam edilmek suretiyle cezalandırılacaktır."

Benzer şekilde yedi bilgelerden biri olarak kabul edilen Solon, M.Ö. 620'li yıllarda hazırladığı kanunlarla zeytin korumasına yönelik ilk yasal önlemleri hazırlamıştır. Zeytine zarar vermenin cezası bu yasalara göre ölüm olabilmektedir.

Romalılar bu kutsal ağaca çok değer verirler ve ona "vivax oliva" (yedi canlı zeytin) adını verirlerdi. Eski Yunanlılar ve Romalılar ölülerinin anısını yaşatmak için zeytin ağacı dikerlerdi. Gene biliyoruz ki; zeytin ağacı tapınakların bahçelerine dikilir ve bu bahçeler kutsal kabul edilirdi.

## MANİSA'DAKİ AĞACIN YAŞI

Dünyanın en yaşlı zeytin ağaçlarından biri olarak kabul edilen Manisa ilimizin Kırkağaç ilçesindeki zeytin ağacı yaklaşık 1600 yaşındadır bugün itibarı ile. Tahminim odur ki bu ağacın altında muhtemelen bir tapınak mevcuttur. Zira bu ağacın bir de hikayesi vardır ve buna göre hamile olan Meryem Ana, Bergama'dan Efes'e göç ederken geçtiği Kırkağaç'ta doğacak çocuk için bu ağacı dikmiştir. Daha sonra buraya gelip ağaçtan örnek alarak 2016 yılında karbon testi yapan Hollandalı bir araştırmacı ağacın söylendiği gibi 1657 değil 2016 yaşında olduğunu, yani Hazreti İsa ile aynı yaşta olduğunu iddia etmiştir.

Gene bu bağlamda ele alacak olursak Hatay ilimizin Payas ilçesinde de yaşı 1350 yıldan büyük olan zeytin ağacı üstelik tam da binlerce yıldan beri olduğu gibi bir tapınak bahçesindedir. Sarı Selim Camisi olarak adlandırılan caminin bahçesinde bugün bile meyvesini bizlere sunan bu ulu ağaç muhtemelen altında başka bir çağın tapınağını da bizlere işaret etmektedir. Anadolu coğrafyasında sıklıkla olduğu gibi birçok cami kendinden önce burada bulunan başka bir uygarlığa ait tapınağın üstünde bulunmaktadır.

Homeros, İlyada Destanı'nda şöyle der: "Ben herkese aidim ve kimseye ait değilim, sen gelmeden önce de




*Hatay'ın Payas ilçesinde korunan 1350 yaşındaki anıt zeytin ağacı.*



*Manisa Kırkağaç'ta 1600'lü yaşlarındaki koruma altında bulunan zeytin ağacı.*



buradaydım, sen gittikten sonra da burada olacağım!"

Yaşadığımız büyük felaket bugünlerde hepimizin içini yaktı, yüreklerimiz yaralı. Tesadüfe bakınız ki ölmez ağaçlarımızı binlerce yıldır yaşadıkları topraklardan atarak aynı topraklara beton diktik. Bunu kim nasıl isterse ona göre yorumlasın. İsteyen "Nuh Tufanı öncesindeki gibi Allah kötülük ve zorbalıklardan bıktı." desin. İsteyen "Doğa kendine karşı gelmeye çalışan ve bütünün yararına olmayan işler yapan canlı türünü cezalandırıyor." desin. Kim nasıl istiyorsa öyle desin. Netice değişmeyecek. Kesip yerine beton diktiğimiz her bir "ölmez ağacı" için belki de bir insan kurban ettik. Sayıları bilmiyoruz ve belki de hiç bilemeyeceğiz.

Bu ülkenin aklı kanayan bir evladı olarak bu satırları okuyan herkese seslenmek istiyorum:

Kaldırılan her bir enkazın olduğu yere sadece zeytin ağacı dikelim.
Bütün fayın üstünü zeytinle kapatalım.
Artık doğayla savaşmayalım.

Vatanımıza, topraklarımıza beton değil zeytin dalı uzatalım…
Barışalım… ■